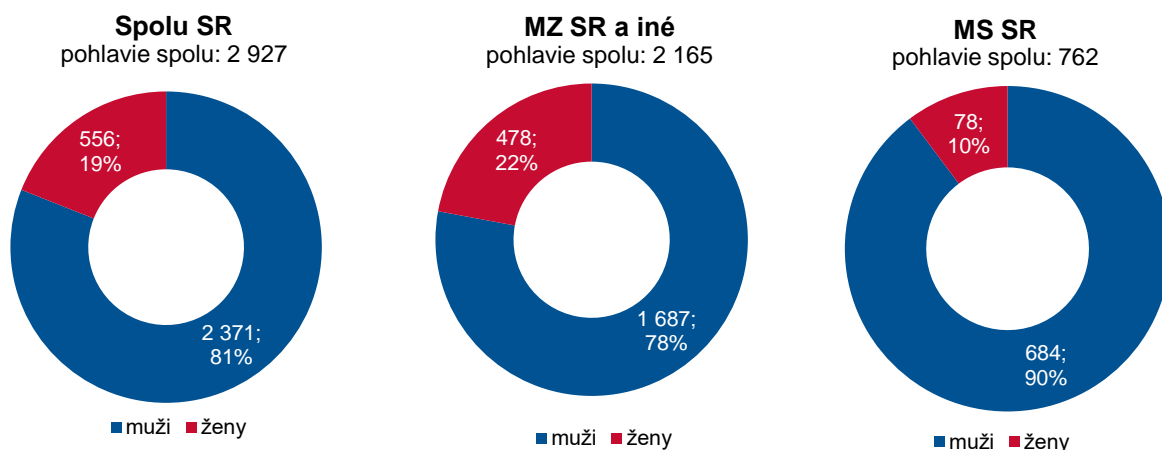

DROGOVÁ ZÁVISLOSŤ – LIEČBA UŽÍVATEĽA DROG V SLOVENSKEJ REPUBLIKE 2020

Údaje prezentované v predkladanej správe ako aj v publikačných tabuľkových výstupoch sú výsledkom štatistického zisťovania Ministerstva zdravotníctva SR, ktoré sa realizuje prostredníctvom *Hlásenia o užívatelovi drog liečenom zo závislosti – ZS (MZ SR) 4-12*. Hlásenie vypĺňajú a predkladajú liečebné zariadenia poskytujúce medicínsku liečbu užívateľom drog prostredníctvom svojich útvarov s odbornou činnosťou medicína drogových závislostí, psychiatria, detská psychiatria a v zdravotníckych zariadeniach Ministerstva spravodlivosti aj v útvaroch všeobecného lekárstva. Zber a spracovanie údajov vykonáva Národné centrum zdravotníckych informácií.

V roku 2020 na Slovensku **podstúpilo liečbu pre užívanie drog 2 927 osôb**, čo predstavuje **53,6 osôb na 100 000 obyvateľov**. Z počtu všetkých pacientov bolo **74 % pacientov liečených v zdravotníckych zariadeniach Ministerstva zdravotníctva a ďalších zriaďovateľov** – vyšších územných celkov, Ministerstva obrany a iných (rezort MZ SR a iné) a **26 % v zdravotníckych zariadeniach Ministerstva spravodlivosti** (rezort MS SR), teda v nemocniciach pre obvinených a odsúdených a ústavoch na výkon trestu odňatia slobody. Muži tvorili až 81 % zo všetkých pacientov (v počte 2 371), pričom v skupine liečených v rezorte MS SR bola prevaha mužov ešte výraznejšia, a to v podiele 90 % (684).

G 1 Liečení užívateľa drog podľa pohlavia a rezortu liečebného zariadenia za rok 2020

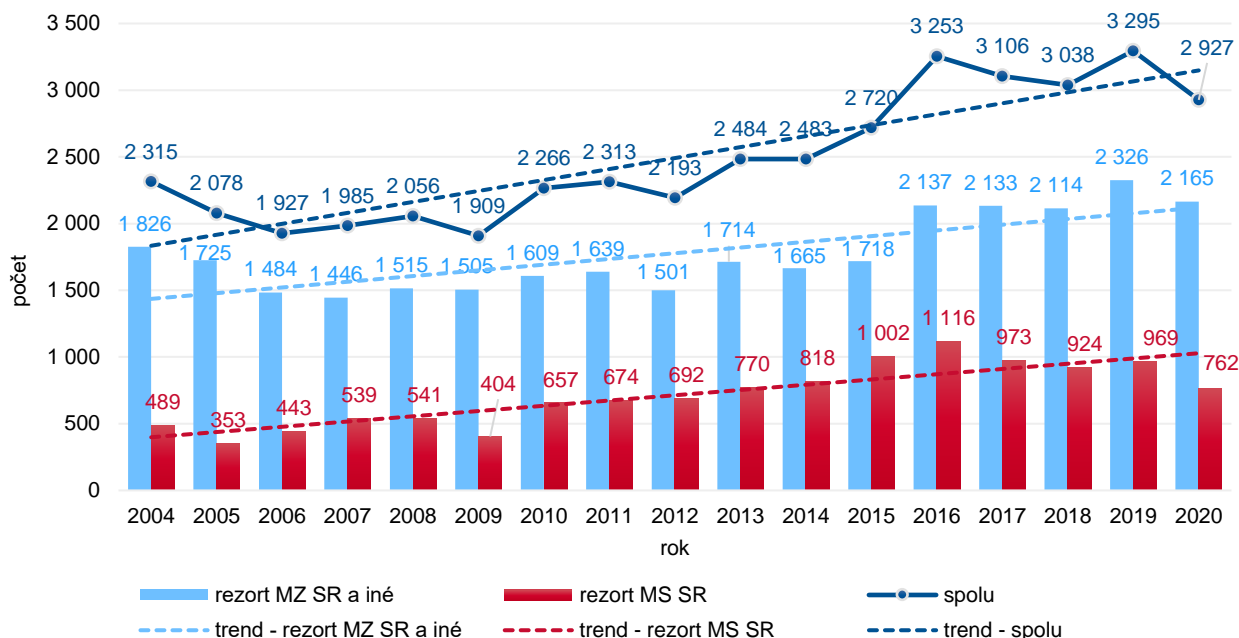
V [publikačných tabuľkových výstupoch](#) (xlsx, ods) je tento graf uvedený pod označením G 14 (hárok T20).

Počet liečených užívateľov drog v roku 2020 klesol v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2019 o 11,2 %. Medziročný pokles počtu pacientov v protidrogovej liečbe v roku 2020 zaznamenali obidve skupiny zriaďovateľských rezortov zdravotníckych zariadení, pričom výraznejší bol v rezorte MS SR (o 21,4 %) ako v rezorte MZ SR (o 6,9 %). Zaznamenaná zmena môže byť ovplyvnená opatreniami v rámci poskytovania zdravotníckych služieb v súvislosti so šírením pandémie ochorenia COVID-19 a zároveň spresnením štatistického zisťovania od roku 2020 aj o hlásenie prípadov, ktoré pokračujú v kontinuálnej liečbe z predchádzajúceho roku.

I keď sa rastúci charakter dlhodobého vývoja liečených užívateľov drog v roku 2020 narušil, pri porovnaní s priemerným počtom pacientov za predchádzajúcich päť rokov 2015 – 2019 (3 082 osôb) ide celkovo o mierny pokles o 5 % a v rezorte MZ SR dokonca o 3 % nárast (priemer 2015 – 2019 bol 2 086 pacientov).

Pri porovnaní so začiatkom sledovaného obdobia, s rokom 2004, sa v roku 2020 liečilo o 26,4 % osôb viac, v rezorte MZ SR o 18,6 % osôb viac a v rezorte MS SR o 55,8 % osôb viac.

G 2 Liečenie užívateľa drog podľa rezortu liečebného zariadenia za roky 2004 – 2020

V [publikačných tabuľkových výstupoch](#) (xlsx, ods) je tento graf uvedený pod označením G 1 (hárok G1_G3).

Informácia o predchádzajúcej liečbe liečeného užívateľa drog bola v štatistickom hlásení za rok 2020 spresnená a doplnená o hlásenie pacientov, ktorí pokračovali v nepretržitej liečbe z predchádzajúceho roku. Z celkového počtu 2 927 liečených drogovo závislých, bolo takmer **43 % (1 255 osôb) už v minulosti liečených, 38 % (1 113 osôb) sa liečilo prvýkrát v živote**, resp. dovtedy neboli nikdy liečení a **16,7 % (490 osôb) pokračovalo v kontinuálnej liečbe z predchádzajúceho roku**. Údaj o predchádzajúcej liečbe nebol známy v 69 prípadoch. Údajový prehľad je k dispozícii v publikačných tabuľkových výstupoch na hárku T18 (rezorty spolu), T25 (rezort MZ SR a iné) a T31 (rezort MS SR).

Zastúpenie užívaných primárnych drog v špecializovanej protidrogovej liečbe sa už v posledných rokoch príliš nemení (G3). **Od roku 2010 prevládajú v liečbe užívateľa drog, ktorí uvádzajú ako svoju hlavnú drogu látku zo skupiny stimulancií**. Od roku 2010 ich počet takmer kontinuálne rástol a napriek miernemu poklesu v roku 2020 dosiahli zatiaľ najvyšší podiel 43 % (1 258 osôb) zo všetkých liečených. Z nich väčšina užívala pervitín (1 191 osôb). Pri užívateľoch pervitínu jemne prevyšovali pacienti s prvou liečbou v živote (45,8 %; 551 z 1 204 osôb) nad pacientmi s opakovanou liečbou - už v minulosti liečenými (43,9 %, 529 osôb). V pokračujúcej liečbe z predchádzajúceho roku bolo 7,6 % - 92 osôb (G4).

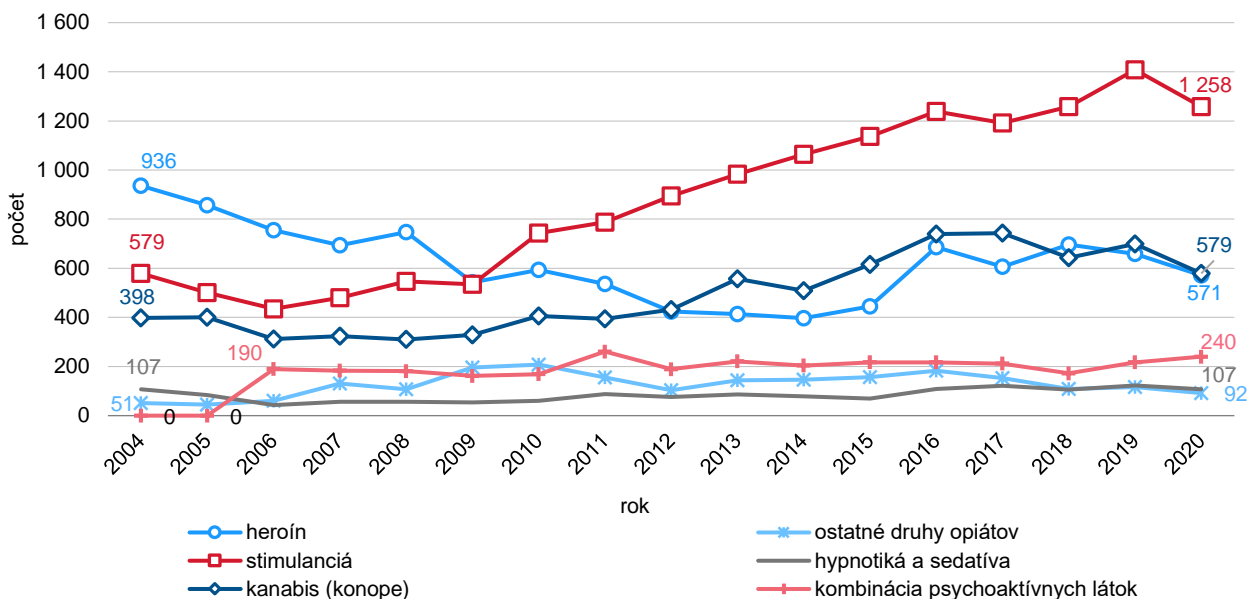
Užívanie opiátov ako primárnej drogy uviedlo **22,7 % osôb** v protidrogovej liečbe (663 osôb, v tom 571 užívalo heroín a 92 ostatné druhy opiátových drog). Najviac liečených užívateľov heroínu bolo v pokračujúcej liečbe z predchádzajúceho roku (57,3 %), ďalší už boli v minulosti liečení (31,7 %). Prvýkrát v živote vstúpilo do liečby 10,2 % prípadov (58 osôb).

Užívatelia primárnej drogy zo skupiny kanabis tvorili **19,8 % liečených klientov** (579 osôb, z nich 568 užívalo vňať konope, t. j. marihuanu). U užívateľov kanabisu – konope prevládali prvé liečby v živote (56,3 %; v počte 320 z 568 liečených osôb), 32,7 % (186 osôb) bolo už v minulosti liečených a 14,3 % pokračovalo v liečbe z predchádzajúceho roku.

Takmer 9 % pacientov užívalo kombináciu psychoaktívnych látok (240 osôb), kedy hlavnú drogu nebolo možné jednoznačne určiť. Kým pokles celkového počtu pacientov v protidrogovej liečbe v roku 2020 sa prejavil vo všetkých skupinách užívaných primárnych drog, počet pacientov s užívanou kombináciou psychoaktívnych látok medziročne stúpol z 190 na 240 liečených osôb.

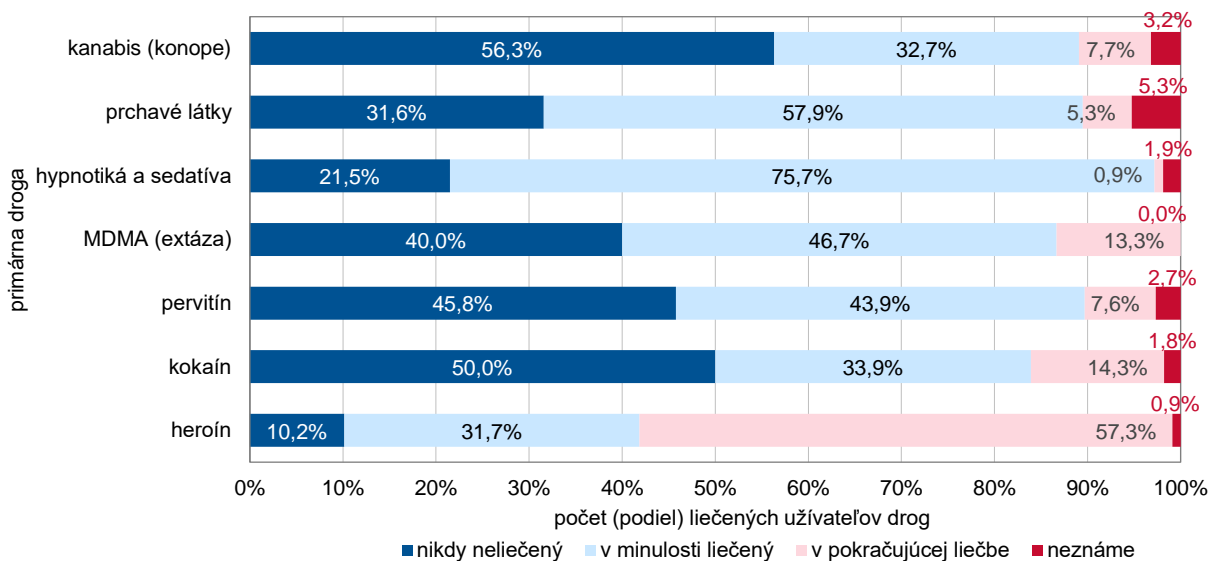
Zriedkavejšími v protidrogovej liečbe boli užívatelia hypnotík a sedatív 3,7 % (107), kokaínu 1,9 % (57), veľmi malá časť liečených bola závislá na prchavých látkach 0,6 % (19) a na halucinogénoch 0,1 % (4). Opakovaná liečba bola indikovaná u užívateľov hypnotík a sedatív až v 75,7 % (81 zo 107 všetkých liečených užívateľov hypnotík a sedatív), u užívateľov prchavých látok v 57,9 % prípadov (11 zo všetkých 18 prípadov). Polovica užívateľov kokaínu bola liečená prvýkrát (50,0 %; v počte 28 z 56 liečených osôb).

G 3 Liečení užívatelia drog podľa vybraných skupín užívanej primárnej drogy za roky 2004 – 2020

V [publikačných tabuľkových výstupoch](#) (xlsx, ods) je tento graf uvedený pod označením G 2 (hárok G1_G3).

G 4 Liečení užívatelia vybraných drog podľa predchádzajúcej liečby za rok 2020

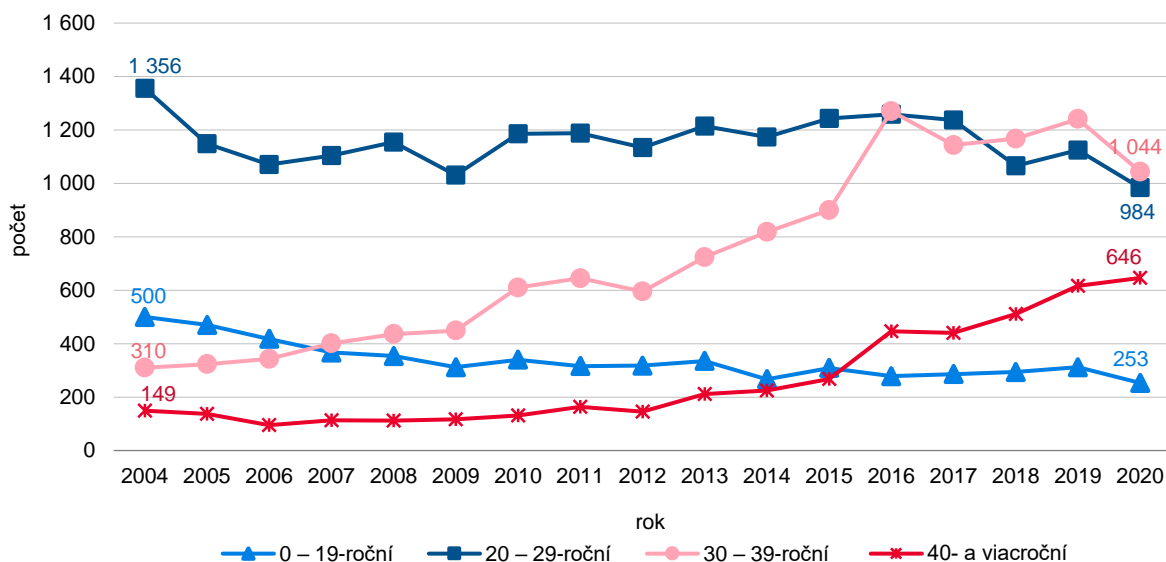

V [publikačných tabuľkových výstupoch](#) (xlsx, ods) je tento graf uvedený pod označením G 13 (hárok T18).

Štruktúra liečených užívateľov drog podľa primárnej drogy bola mierne odlišná v zariadeniach rezortu MZ SR (stimulancia 36 %, opiáty 25 %, kanabis (konope) 19 %, kombinácia psychoaktívnych látok 11 %, hypnotiká a sedatíva 5 %, kokaín 3 %, ostatné skupiny drog 1 %) oproti liečeným v zariadeniach rezortu MS SR, kde sa v liečbe sústredili užívatelia stimulancií (62 %), kanabisu - konope (21 %), opiátov (16 %) a len 1 % tvorili užívatelia ostatných skupín drog.

Z hľadiska veku liečených užívateľov drog boli **najpočetnejšími skupinami mladí dospelí vo veku 30 – 39 rokov** (1 044 osôb) a **20 – 29 rokov** (984 osôb). Medziročný pokles počtu pacientov oproti roku 2019 je zrejмый vo všetkých vekových skupinách okrem 40- a viacročných. Za sledované obdobie rokov 2004 – 2020 vzrástol počet pacientov vo veku 40 a viac rokov 4,3-násobne a vo veku 30 – 39 rokov 3,4-násobne. Naopak, počet liečených vo vekovej skupine 0 – 19 rokov v tomto dlhodobom horizonte mierne klesá a klesajúci trend naznačuje aj vývoj po roku 2017 vo vekovej skupine 20 – 29 rokov (G 5).

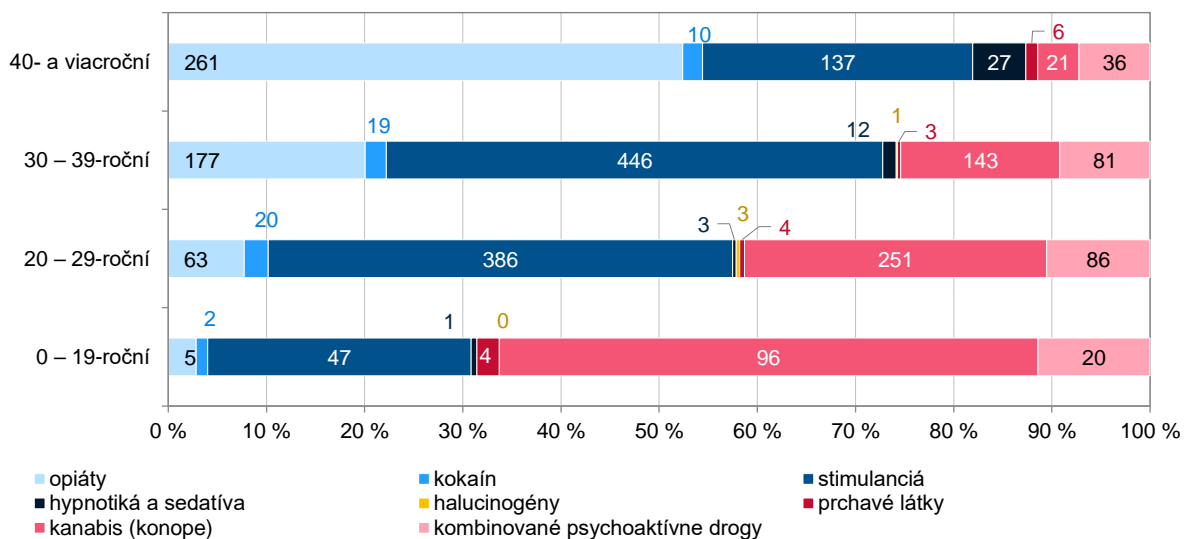
G 5 Liečenie užívateľa drog podľa vekových skupín za roky 2004 – 2020

V [publikačných tabuľkových výstupoch](#) (xlsx, ods) je tento graf uvedený pod označením G 4 (hárok T2).

Druh užívanej primárnej drogy je čiastočne odlišný v skupine mužov a žien a tiež v závislosti od veku (G 6 a G 7). Drogovo závislí muži do 19 rokov vstúpili do liečby predovšetkým v súvislosti s užívaním kanabisu - konope (54,8 %; v počte 96 zo všetkých 175 liečených mužov do 19 rokov) a menší podiel tvorili užívatelia stimulancií (26,9 %, v počte 47). U 20 – 29-ročných (47,3 %; v počte 386 zo všetkých 816 liečených mužov vo veku 20 – 29 rokov) a 30 – 39-ročných mužov (50,6 %; v počte 446 zo všetkých 882 liečených mužov vo veku 30 – 39 rokov) prevládalo odvykanie od užívania stimulancií. U 40- a viacročných mužov dominovala liečba zo závislosti na opiátoch (52,4 %; v počte 261 zo všetkých 498 liečených mužov vo veku 40 a viac).

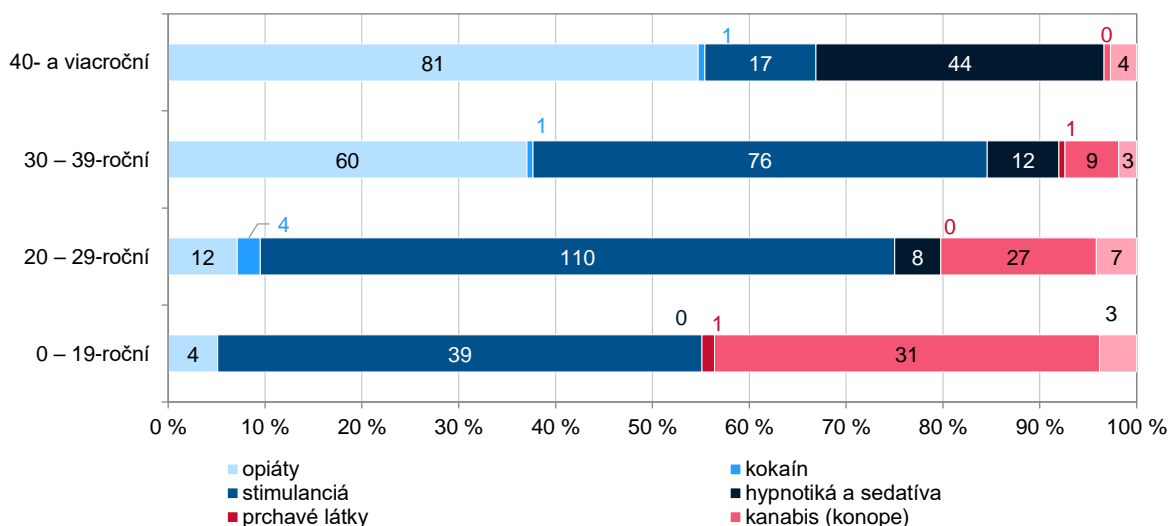
G 6 Počet a štruktúra liečených užívateľov primárnej drogy podľa vekovej skupiny – muži za rok 2020

V [publikačných tabuľkových výstupoch](#) (xlsx, ods) je tento graf uvedený pod označením G 7 (hárok G7_G8).

U mladých žien do 19 rokov prevládala liečba z užívania stimulantí (50,0 %; v počte 39 zo všetkých 78 liečených žien vo veku do 19 rokov), ďalších 39,7 % z nich (v počte 31) užívalo kanabis (konope). Rovnako aj u 20 – 29-ročných žien prevládalo odvykanie od stimulantí, avšak s vyšším podielom, a to až 65,5 % (v počte 110 zo všetkých 168 liečených žien vo veku 20 – 29 rokov) a liečba z užívania konope už tvorila len 16,1 % (v počte 27 liečených žien). Aj u drogovovo závislých 30 – 39-ročných žien dominovali v liečbe stimulantia (46,9 %; v počte 76 zo všetkých 162 liečených žien vo veku 30 – 39 rokov), väčší podiel však nadobúda aj liečba z užívania opiátov (37,0 %; 60 žien). 40- a viacročné ženy sa liečili hlavne kvôli užívaniu opiátov (54,7 %; v počte 81 zo všetkých 148 liečených žien vo veku 40 a viac) a nasledovali užívateľky hypnotík a sedatív (29,7 %; v počte 44 žien).

G 7 Počet a štruktúra liečených užívateľov primárnej drogy podľa vekovej skupiny – ženy za rok 2020

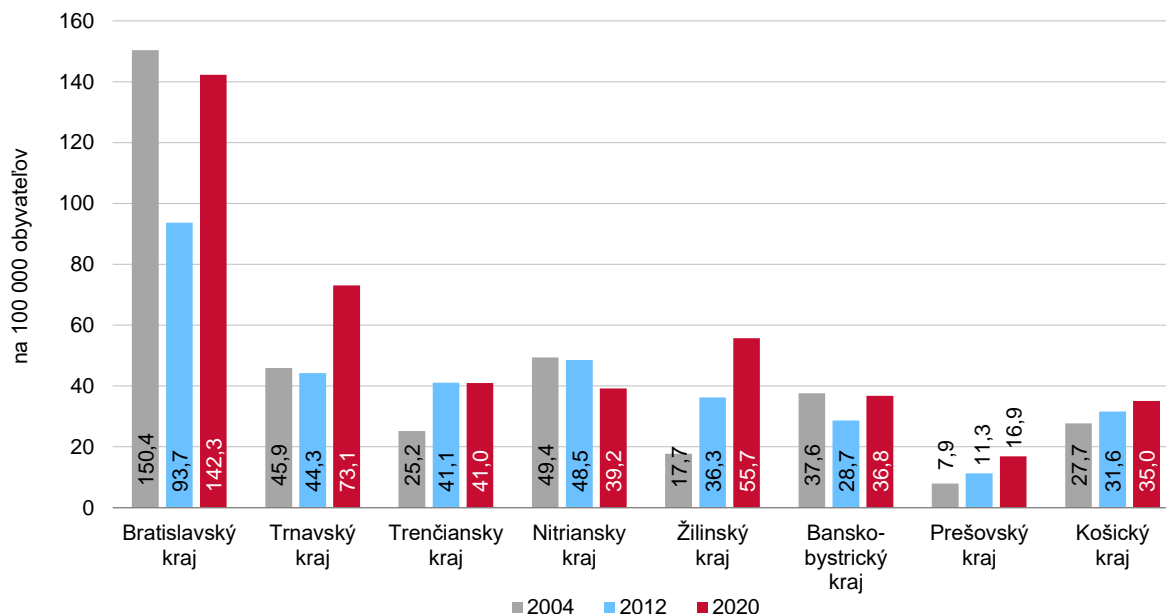
V [publikačných tabuľkových výstupoch](#) (xlsx, ods) je tento graf uvedený pod označením G 8 (hárok G7_G8).

Najnižší priemerný vek mali užívatelia MDMA - extázy (23,7 roka), halucinogénov (24,8 roka) a najvyšší (46,1 roka) užívatelia hypnotík a sedatív. Zo závislosti na marihuane sa liečili priemerne 26,0-roční pacienti, na pervitíne 30,5-roční, na kokaíne 31,2-roční, na prchavých látkach 31,8-roční a heroíne 39,5-roční pacienti.

Pri porovnaní počtu liečených pacientov podľa kraja trvalého pobytu (G 8) bol evidovaný najvyšší počet pacientov pochádzajúcich z Bratislavského kraja (142,3 na 100 000 obyvateľov daného kraja). S väčším rozdielom nasledovali počty pacientov z Trnavského (73,1 na 100 000) a Žilinského kraja (55,7 na 100 000). Najmenej liečených pochádzalo z Prešovského kraja (16,9 na 100 000).

Vo všetkých krajoch prevládali liečení užívatelia stimulačných látok ako primárnej drogy, okrem Bratislavského kraja, kde bolo najviac liečených pacientov z dôvodu užívania heroínu (zo všetkých 571 pacientov závislých na heroíne bolo 400 z Bratislavského kraja).

G 8 Počet liečených užívateľov drog podľa územia trvalého pobytu v rokoch 2004, 2012 a 2020

V [publikačných tabuľkových výstupoch](#) (xlsx, ods) je tento graf uvedený pod označením G 6 (hárak T5).

Najčastejším spôsobom podávania primárnej drogy bolo fajčenie (1 027 liečených zo všetkých 2 927), Fajčenie stúplo z podielu 21,8 % v roku 2007 na 35,1 % v roku 2020. Fajčenie je všeobecný spôsob užívania konopnej vňate – marihuany (95,1 % užívateľov marihuany), v menšej miere aj ďalších drog.

Injekčne drogu aplikovalo 28,8 % zo všetkých liečených (v počte 842). Injekčný spôsob podávania drogy u liečených drogovovo-závislých osôb má v sledovanom období 2007 – 2020 klesajúci trend (pokles z 43,8 % v roku 2007), čo je sčasti spojené s poklesom užívateľov heroínu v liečbe v uvedenom období. Heroín bol v roku 2020 podávaný najmä injekčne (77,8 % prípadov), menej fajčením (13,0 %) aj šnupaním (7 %).

Trend podávania drogy šnupaním stúpa (z 11,0 % v roku 2007 na 24,1 % v roku 2020). Užívanie šnupaním prevláda pri pervitíne (43,3 % užívateľov pervitínu), často je však pervitín užívaný aj injekčne (27,7 %) a fajčením (23,6 %). Kokaín bol v 87,5 % liečených prípadov užívaný šnupaním. Ucelený pohľad na spôsob užívania drog uvádzame v publikačných tabuľkových výstupoch hárku T13 a vývoj na hárku T3.

Hodnotili sme početnosť liečených drogovovo závislých aj z hľadiska sociálno-ekonomických ukazovateľov. **Podľa pracovného stavu** boli kvôli problémom s drogami liečení predovšetkým nezamestnaní a závislí od inej osoby (44,6 %), podľa **rodinného stavu** to boli slobodní (83,2 %). **Podľa vzdelania** išlo hlavne o mužov so stredným vzdelaním bez maturity (34,3 %; v počte 813 zo všetkých 2 371 liečených mužov), ale aj so základným ukončeným vzdelaním (30,7 %; v počte 729). V prípade žien išlo najmä o pacientky so základným ukončeným vzdelaním (39,4 %; v počte 219 zo všetkých 556 liečených žien). Podľa **spôsobu života - s kým** bolo najviac osôb žijúcich s pôvodnou rodinou, t. j. s rodičmi a pod. (37,6 %) a ďalších 31,3 % žilo vo väzbe. Zo zisťovania **spôsobu života – kde** malo 80 % liečených stabilné ubytovanie (zisťuje sa stav pred nástupom do väzby). Ukazovatele „spôsob života – s kým“ a „spôsob života – kde“ boli vyhodnotené podľa

metodiky EMCDDA - Európskeho monitorovacieho centra pre drogy a drogovú závislosť a týkajú sa len skupiny pacientov so začiatkom liečby v roku 2020, teda skupiny 2 437 pacientov.

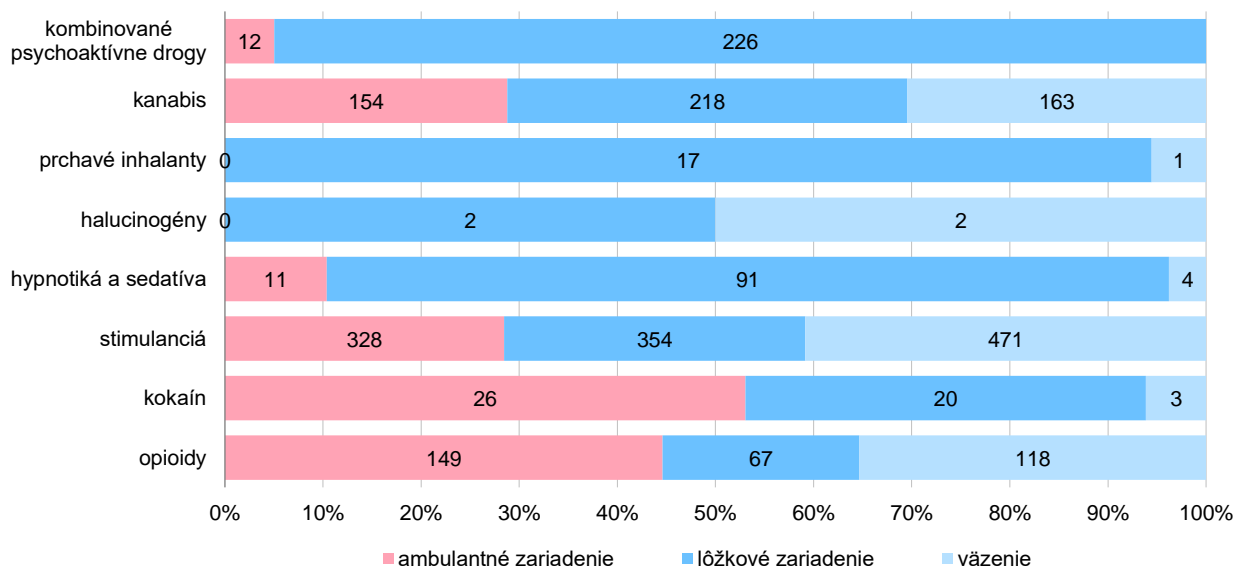
Okrem primárnej drogy užívalo ešte aj sekundárnu drogu 1 802 pacientov, z nich 240 užívalo kombináciu viacerých psychoaktívnych látok, z ktorých nie je možné určiť primárnu drogu. Určenie primárnej a sekundárnej drogy závisí od frekvencie užívania drogy a nie od toho, s ktorou drogou užívateľ začal. Za sekundárnu drogu sa pritom nepovažuje nepravidelné užitie malého množstva iných látok. Najčastejšou sekundárnou drogou bola v roku 2020 konopná vňať – marihuana (671 liečených užívateľov), pervitín (599 liečených užívateľov) a alkohol (204 liečených užívateľov).

Indikátor Dopyt po liečbe v súvislosti s užívaním drog (metodika EMCDDA)

Údaje pre medzinárodný indikátor – dopyt po liečbe sú vyhodnocované podľa metodiky EMCDDA, pričom súbor údajov obsahuje len pacientov so začiatkom liečby v roku 2020 (bez 490 pacientov v pokračujúcej liečbe, ktorí vstúpili do liečby v predchádzajúcom roku), t. j. týka sa skupiny v počte 2 437 pacientov.

Medzinárodný indikátor sleduje liečených užívateľov drog podľa **typu liečebného zariadenia**. Z počtu 2 437 klientov bolo 27,9 % (v počte 680) liečených ambulantne (rezort MZ SR a iné), 40,8 % (v počte 995) v lôžkovom liečebnom zariadení (rezort MZ SR a iné) a 31,3 % (v počte 762) vo väzení (rezort MS SR). Kým v liečbe užívania kokaínu (53,1 %; v počte 26 z 49) a opioidov (44,6 %; t. j. 149 z 334) prevažovalo liečenie v ambulantnom zariadení, tak závislí na kombinovaných psychoaktívnych drogách (95,0 %; t. j. 226 z 240), hypnotikách a sedatívach (85,8 %; v počte 91 zo 106), ako aj prchavých inhalantoch (94,4 %; v počte 17 z 18) už potrebovali prevažne starostlivosť v lôžkovom zariadení. Okrem väčšej časti užívateľov stimulancií liečených vo väzení (40,0 %, t. j. 471 z 1 153), bola zvyšná časť, už nie s veľkým rozdielom, liečená v lôžkových (30,7 %) aj ambulantných zariadeniach (28,4 %). Užívateľia kanabisu boli liečení najmä v lôžkovom zariadení (40,7 %), vo väzení (30,5 %) i v ambulantných zariadeniach (28,8 %).

G 9 Počet a štruktúra liečených užívateľov drog podľa primárnej drogy a typu liečebného zariadenia za rok 2020

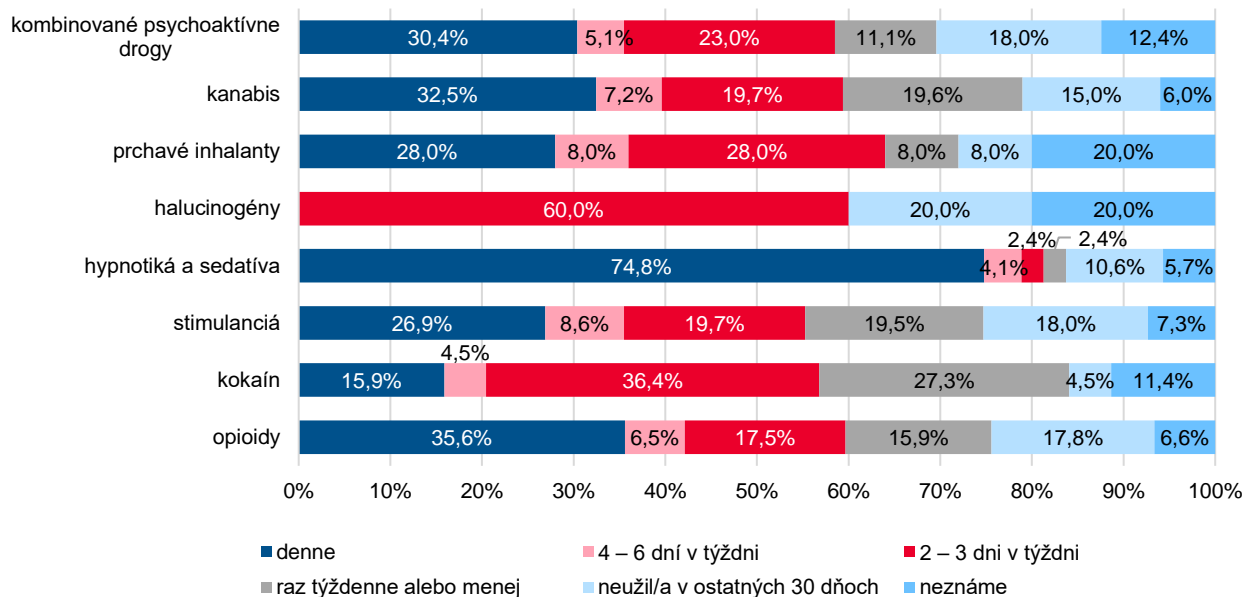
¹⁾ osoby vstupujúce do liečby v roku 2020 (prvýkrát aj opakovane liečení) bez klientov v kontinuálne pokračujúcej liečbe z predchádzajúceho roku

V [publikačných tabuľkových výstupoch](#) (xlsx, ods) je tento graf uvedený pod označením G 15 (hárok T33.1).

Až 33,2 % (v počte 808 zo všetkých 2 437) klientov vyhľadalo liečbu z vlastnej iniciatívy alebo iniciatívy rodiny a priateľov. Súdom alebo políciou bola liečba nariadená 27,5 % (v počte 669) drogovzo závislým.

Zo sledovania frekvencie užívania primárnej drogy v uplynulom mesiaci viac ako tretina liečených uviedla, že drogu užívali denne (35,7 %; v počte 871 zo všetkých 2 437 liečených). Užívanie 4 – 6 dní v týždni uviedlo 6,7 % (164) liečených osôb, užívanie 2 – 3 dni v týždni uviedlo 19,5 % (476) osôb, raz týždenne alebo menej 16,9 % (411) liečených osôb. V posledných 30 dňoch drogu neužilo 13,0 % (316) liečených. Graf 10 poskytuje prehľad o frekvencii užívania konkrétnej skupiny drog.

G 10 Štruktúra liečených užívateľov drog¹⁾ podľa frekvencie užívania primárnej drogy za rok 2020

¹⁾ osoby vstupujúce do liečby v roku 2020 (prvýkrát aj opakovane liečení) bez klientov v kontinuálne pokračujúcej liečbe z predchádzajúceho roku

V [publikačných tabuľkových výstupoch](#) (xlsx, ods) je tento graf uvedený pod označením G 18 (hárok T38.1).

Použitie injekčnej striekačky pri užití drogy kedykoľvek v minulosti či súčasnosti vo vzťahu ku všetkým, primárnym aj sekundárnym drogám sa sleduje ako rizikový faktor prenosu niektorých infekčných chorôb - vírusu HIV či vírusu hepatitídy C. Z výsledkov spracovania údajov vyplynulo, že 23,1 % liečených (v počte 525) používa injekčnú striekačku v súčasnosti, 2,4 % (v počte 44) ju použilo v posledných 12 mesiacoch, ale nie v posledných 30 dňoch a 6,9 % (168) použilo striekačku skôr ako v posledných 12 mesiacoch. Drogu nikdy neužilo injekčne 56,0 % (v počte 1 364 zo všetkých 2 437) liečených.

Podrobnejšie údaje k tejto téme sú obsiahnuté v publikačných tabuľkových výstupoch zverejnených na http://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy.